

49 . Capidava | Comuna: Topalu | Județ: Constanța | Punct: Cetate, Sectoarele III, VI intra muros | Anul: 2006

Anul: 2006

Cod RAN: 63063.01

Perioade: Antichitate, Evul Mediu

Epoci: Epoca romană târzie, Epoca medievală timpurie

Tipuri sit: amenajare/construcție

Categorii sit: Apărare (construcții defensive)

Autori: Daniel Lucian Ene, Andrei Gândilă, Florentin Munteanu, Ioan Carol Opriș, Ștefan Pârcălăbescu, Alexandru-Mircea Rațiu, Gabriel Stoian

Instituții: Universitatea București, Facultatea de Istorie, Muzeul Național de Istorie a României, Universitatea București, Facultatea de Istorie, Universitatea București, Facultatea de Istorie, Universitatea București, Facultatea de Istorie, Muzeul Național de Istorie a României, Universitatea București, Facultatea de Istorie

Raport

A continuat cercetarea începută în campaniile precedente în secțiunea S1/2004 (cu dimensiunile de 15x2 m), care fusese inițial realizată la o dată neprecizată în documentația de șantier existentă. Secțiunea se află, conform caroiajului general, în careurile S-Ș-T 69. După curățarea acesteia la nivelul atins în campania precedentă, s-a trecut la adâncirea locală a săpăturii, pentru a se obține noi observații referitoare la traseul și dimensiunile șanțului castrului mic de la sfârșitul sec. VI - începutul sec. VII p.Chr., cât și a zidurilor perimetrare ale unui edificiu din blocuri de piatră fasonată legate cu mortar (clădire ridicată cel mai probabil în sec. IV sau V p.Chr.).

Pe baza observațiilor de ordin constructiv, încă din campania precedentă se stabilise faptul că zidurile respective aparțin unei faze constructive mai timpurii, datate în sec. IV-V p. Chr (?). Zidul are o lățime de cca 0,65-0,68 m și a putut fi urmărit pe ambele laturi, pe o lungime de cca. 1 m până unde cotește și intră în malul săpăturii, paralel cu profilul dinspre rândul de carouri numerotate 70. După curățarea sa din această nouă campanie, el a fost urmărit, pe fața sa interioară, pe 9.80 m, fiind clar afectat de dispunerea castrului târziu (în colțul dinspre acesta, zidul măsoară în elevație doar 0.67 m). În porțiunea de 5.70 m, unde zidul se păstrează pe o elevație mai mare săpătura a avansat până la un strat romano-bizantin cu mult chirpic sfărâmat și bârne de lemn consemnate in situ, cu mai multe amfore pontice din sec. VI (dintre care unele în poziție verticală, sprijinite de zid!). Stratul de lut galben și chirpic sfărâmat are grosimea medie de 1.07 m - 1.22 m, fiind mult redus înspre șanțul castelului târziu (unde măsoară cca 40-20 cm). Acest nivel a fost urmărit pe cca 6.35 m, până spre șanțul castrului târziu, unde s-a realizat o casetare adâncă de 0.30 m, dar care tot nu a permis ajungerea pe fundul șanțului. În această porțiune (jumătatea de SV a secțiunii), măsurată pe peretele de N-V al secțiunii, săpătura a ajuns la adâncimile de 1.47 m (sub zidul castrului târziu), 1.95 m (pe centrul valului de piatră cu pământ care dublează zidul castrului târziu și la 1.67 m la 6.35 m distanță de capătul de SV al secțiunii. La 2.60 m distanță de la zidul castrului târziu, pe fundul săpăturii apare o compartimentare interioară a edificiului de zidărie cu mortar (zid scos ?), care iese transversal pe 0.42 m și are lățimea de 0.65 m, coresponzătoare, de altfel, zidurilor perimetrare.

Între m. 6-9.20 ai secțiunii acest zid a fost rupt de șanțul castelului roman târziu, dacă nu cumva tocmai în această porțiune exista și un acces în clădire, la vremea când edificiul era funcțional. În această porțiune (m 8), ad. săpăturii din 2006 măsoară -1.80 m față de nivelul actual de călcare. În partea dinspre SV a edificiului, au putut fi surprinse (între m 0.40 - 4.50 ai secțiunii) o serie de trei asize de egalizare din cărămidă, specifice unei tehnici constructive de factură superioară din epoca romano-bizantină. Probabil că acestea constituiau inițial o arază formată dintr-un total de 5 asemenea asize de egalizare (standardul vremii), dispuse în porțiunea mediană a zidurilor clădirii. Asizele de egalizare sunt păstrate pe o înălțime de 18.5 cm

în elevație (cu tot cu mortar), cărămizile fiind dispuse pe latura lungă, care măsoară 0.36-37 m. Înălțimea totală a zidului în această porțiune a fost surprinsă, cu tot cu rândurile de piatră de deasupra asizelor, la 1.57 m. Asupra modului în care această clădire se încheie înspre SV și spre NV săpăturile viitoare vor fi în măsură să ofere noi informații.

În partea de NE a secțiunii s-a continuat curățarea suprafeței dintre capătul secțiunii și zidul absidat observat în anul 2004, săpătura adâncindu-se până la -1.15-1.30 m la capătul secțiunii, respectiv la 1.29 m sub zidul absidat. Acolo a putut fi observat, pe fundul săpăturii, nivelul romano-bizantin de culoare mai deschisă, despărțit de cel observat (simetric) în partea de SV a secțiunii tocmai de colmatarea succesivă (de culoare gri și conținând un bogat material osteologic), a șanțului castrului târziu. Chiar în profilul de NE de pe latura scurtă a secțiunii a fost observată o groapă, care se adâncește pe fundul săpăturii, vizibilă și în profilul scurt, pe o lățime de 0.80 m. Aceasta reprezintă, în mod sigur, o intervenție medievală. După zidul absidat, construit cu două rânduri de piatră de mari dimensiuni, poate fi observată latura scurtă a clădirii C 1/2004, bordată imediat spre NE de dalajul via principalis. Acest dalaj este spart pe o porțiune de cca 75 cm, în centrul suprafeței păstrate. La interiorul clădirii stratul depunerilor romano-bizantine de culoare deschisă reapare pe colțul acesteia, pe o porțiune de cca 0.60 m, iar apoi se pierde spre șanț. În această parte a secțiunii, spre deosebire de jumătatea de SV, înălțimea păstrată a zidurilor edificiului este mult mai modestă, de numai 0.45-0.50 m. Pe mai departe, pentru a urmări deschiderea edificiului spre NV, este proiectată o extindere a acestei secțiuni. La finalul săpăturii în S 1/2004, în 2007, se intenționează realizarea a unor noi profile magistrale N-E și S-V ale secțiunii, cât și unor noi grundriss-uri, succesive, al acesteia.

Tot o curățare parțială a suferit și clădirea romano-bizantină surprinsă în caroul T 71, imediat la E de zidul castrului târziu. Acesta încetase a mai funcționa în momentul ridicării fortificației târzii în colțul sudic al cetății (întrucât zidul castrului suprapune parțial edificiul), iar șanțul practicat cu această ocazie pare să fi afectat cel puțin un segment din zidul dinspre stradă al clădirii. S-a putut constata mai bine acum, prin curățarea profilului săpăturii, compartimentarea clădirii înspre spre N și V și au fost reluate-redesenate în acest sens profilele respective.

A fost demontat martorul de pe linia carourilor T-Ș-S 71-72, mai precis martorul m (lat de 1 m) între Ș 71-72, pe o lungime de 5.50. Adâncimea la care a ajuns săpătura pe această porțiune, situată pe traseul șanțului castrului târziu, oscilează între -1.35 - -0.75 m, respectând declivitatea naturală, vizibilă și la nivelul actual de călcare. A mai fost demontat martorul dintre carourile T-Ș 71, aflat în aceeași zonă, mai precis la E de clădirea cercetată în campaniile anterioare în caroul T 71. Acest martor, lung de 5 m și lat de 1 m, a fost înlăturat pe o înălțime și care are înălțimea variabilă, între 1.35-1.44 m. În careul Ș 71 săpătura a continuat până la această ultimă adâncime, identificându-se mari cantități de piatră și resturi osteologice, în umplutura succesivă a șanțului din epoca medio-bizantină.

S-au demontat și martorii de S și N al careului T 70 (T 70-71 și T 70 - S1 2004. Primul avea 4 m lungime și 1 m lățime, iar înălțimea sa varia între 0.60-0.30 m; cel de-al doilea, cu aceleași dimensiuni inițiale, era mai puțin înalt, oscilând între 0-0.42 m. Ambii conțin resturi arheologice medio-bizantine. Ne-am oprit în 2006 pe un nivel pe care se desenează o podea compactă (de bordei), amenajată cu piatră de mici dimensiuni, oase, cărămidă, fragmente ceramice romano-bizantine și medievale la partea superioară. De asemenea, este posibil, pe baza rândului de pietre identificate la acest nivel, să identificăm în campania viitoare continuarea zidului de compartimentare de pe latura de SE-NV a clădirii din T 71. Podeaua amintită mai sus a fost, pe baza observațiilor din campania 2006, amenajată ulterior, peste aceste urme de zidărie de piatră cu pământ. Această podea se păstrează bine pe aprox. jumătate din suprafața careului (înspre careul T 70), pe o lățime de 1.95-3.00 m și o lungime de cca 5 m.

Săpăturile din 2006 au însemnat și demontarea martorului U-V 72, care bloca strada din rândul de carouri 72. Martorul respectiv, lat de 1 m și înalt de 0.50-1.00 m, a dus la identificarea feței exterioare a zidului camerei amenajate la V de porticul Corpului de Gardă, de-a lungul străzii, folosind perimetral linia porticului, cu tot cu pila de colț dinspre E. Zidul se păstrează pe o lungime de 2.50 m și a fost realizat din zidărie de piatră cu pământ. Are o înălțime de cca. 0,58 m, și o lățime de 0,67 m. La capătul său dinspre stradă a fost aflată, in situ, o amforă pontică culcată pe burtă. Aliniată cu această clădire, pe o porțiune de 1.60 x 3 m, a fost constatată înspre V de acesta o fundație scoasă, având la bază pietre mari și care se oprește

în cuptorul medieval amenajat în pila pătrată a a porticului. Fundația păstrată la nivelul local al săpăturii este lată de cca. 0,40-0,50 m, fiind inegal păstrată.

Pe partea opusă a străzii, pe linia de demarcație a careurilor T-U-V 72-71, a putut fi observată continuarea zidului de piatră și pământ care delimitează perimetrul clădirii identificate în T 71, sub zidul castrului târziu. Acest zid a fost constatat pe o lungime de 5,05 m și se adosează, cu un decalaj de cca. 0,27 m (spre interior) colțului clădirii cercetate în campania 2000, din carourile V 72-71. Zidul s-a păstrat în segmentul unde se adosează clădirii din V 72-71 pe o înălțime de 44 cm și este amenajat din zidărie de piatră cu pământ, cu o grosime de 68 cm, pe două rânduri de piatră. El este rupt la o distanță de 1.28 m înspre SV de zidul castrului târziu, pe o porțiune de 0.75 m, unde ar fi putut funcționa o intrare. Strada perpendiculară pe via principalis care mărginește spre SE acest edificiu are în această porțiune lățimea de cca 2.40 m și este dotată cu trotuare.

În campania 2006 a fost reluată săpătura și în clădirea C 1/ 1994, situată între Corpul de Gardă, turnul 7 și via principalis, în carourile T-Ș 74-76. Ansamblul aparține sectorului III al cetății. Clădirea are dimensiuni aproape egale, respectiv de 9.95 m pe latura aliniată cu cea scurtă a Corpului de Gardă și cu strada principală și 11.00-11.05 pe latura opusă, care a fost afectată median de șanțul castelului târziu. Săpăturile din 2006 s-au desfășurat în carourile T, în jumătatea de SV a clădirii. Acestea au urmărit înlăturarea stratului de dărâmatură superioară, rezultat din prăbușirea zidurilor perimetrice ale clădirii romano-bizantine, în care fuseseră identificate în campaniile 1994-1995 și câteva bordeie medio-bizantine. S-a cruțat o aglomerare centrală de pietre, în dreptul compartimentării clădirii corespunzătoare laturii lungi, care va urma să fie reluată în 2007. În acest stadiu de cercetare, nu este clar dacă această aglomerare aparține zidului de compartimentare, dărâmat, sau reprezintă doar piatră locală, utilizată la bordeiele ulterioare din punct de vedere cronologic. Săpătura a urmărit nivelarea suprafeței din carourile T 74-76, pe o adâncime variabilă, între 0.25-0.50 m, după înlăturarea unui strat inițial de piatră, urmat de un altul subțire de mortar. Înspre limita cu carourile Ș, s-au putut mai bine pune în evidență cea de-a doua compartimentare interioară aferentă edificiului, dispusă paralel cu latura scurtă a clădirii și via principalis. Acest ultim zid se păstrează înspre șanțul castrului târziu, pe o înălțime de 0.60-0.78 m. La cca 1.30-3.10 m spre interior, față de latura lungă a edificiului (din carourile T-Ș 74), a fost identificat un acces, un al doilea fiind foarte probabil practicat în continuare și dispus simetric, de data aceasta spre capătul aceluiași zid interior, spre latura lungă dinspre turnul 7. Aceste noi date ne arată că C 1/ 1994 este o clădire cu patru camere (și cel mai probabil etaj), două dintre accesele interioare și ușa dinspre stradă fiind în această fază destul de evidente. În dreptul accesului respectiv, se poate observa dărâmătura de cărămizi din chirpic, aparținând structurii superioare a zidului de compartimentare, care căpăcuia accesul. În această campanie au fost găsite mai multe amfore, dar și două superbe cârlige de pescuit din bronz. Descoperirea în campaniile din 1994-1995 a unui număr mare de greutatea din lut, utilizate probabil pentru pescuit, la care se adaugă ultimele artefacte amintite, ne-ar pot lăsa să inferăm unele ipoteze referitoare la funcționalitatea edificiului.

O serie de lucrări de curățare s-au realizat în 2006 și în interiorul Corpului de Gardă aflat în sfertul sudic al cetății, având ca obiectiv degajarea pilelor din șirurile interioare și a celor angajate, de pe curtea H, în scopul conservării. Astfel, între pilele angajate nr. 5 - 6 au fost descoperite mai multe piese ceramice (fragmente de amfore și ceramică de masă), între care se remarcă o amforă păstrată aproape integral și un castron de proveniență microasiatică (cnidiană), decorat prin estampare cu o cruce grecească, cu brațele lățite, ale cărei dimensiuni pot fi integral stabilite, iar piesa restaurată.

Documentația campaniei 2006 constă în desene (profile, desene ale pieselor descoperite), cât și în completarea planului de situație, alături de fotografii digitale ale săpăturii și artefactelor descoperite.

Părți desenate în 2006: profil nordic al careului T 70, limita cu S 1/2004 (sc. 1:20); profil sudic al șirului de careuri T-Ș-S 72-71, dinspre stradă (sc. 1:25); profil estic al matorului U-V 72 (1:25); profil vestic al matorului U-V 72 (1:25); profil estic al matorului T 71 (1:25); profil vestic al matorului Ș 71 (1:25); alte peste 250 desene de piese arheologice rezultate din campania 2006 și din săpăturile anterioare (parțial transcrise deja în calc, cu tuș) [Ioan Carol Opriș, Daniel Ene, Andrei Gândilă, Alexandru Rațiu, Gabriel Stoian]

Informații suplimentare online

[Raportul 3617 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
